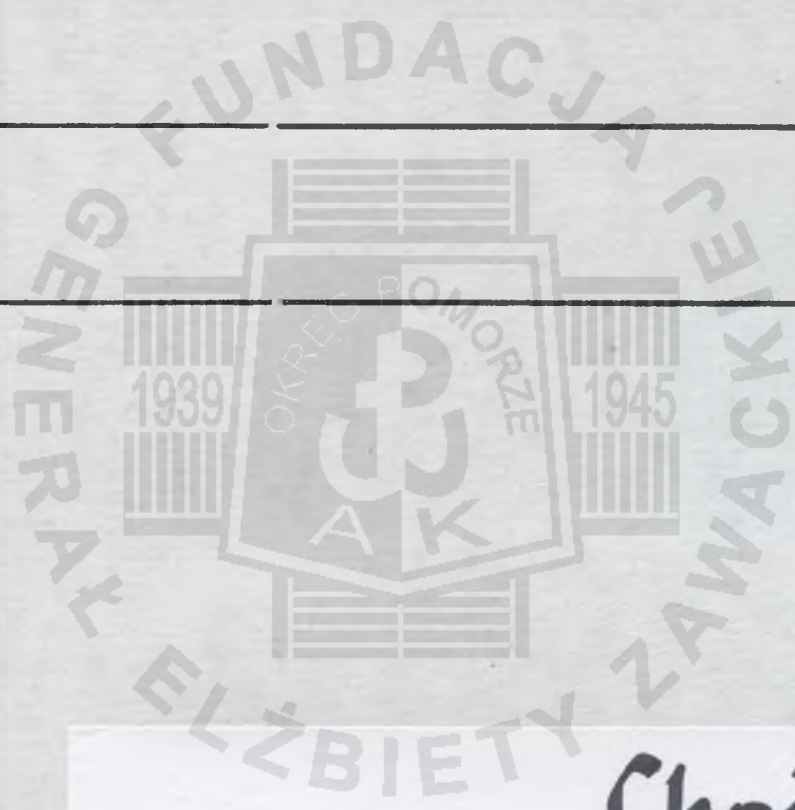

poprzedni nr L: 394
T 2007
rt

Chojnice
PAZTOW Gr. B.-AK
** Narloch Rozalia

M: 394/394 Pom.

0: 294/294
Chojnice PAB JON Sp. P.
- ASL.

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja własna —

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację

k. 1 o. 1

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodzin relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – Inne... —

IV. Korespondencja

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”]

k. 10

VI. Fotografie

brak

1. Materiały uzupełniające rezerwa:
Karłowicz Rosalia:

1. Biogram Rosalii Karłowicz, [w:]
Zb. Stronowski, Chojnicki słownik
biograficzny 1275-1980 (Pamięci
godni), Bydgoszcz 1986, s. 135
Kroszka.

k. 1 s. 1

jego głównym tematem. Wspólnie z poetą kaszubskim, Franciszkiem Sędzickim wydawał czasopismo artystyczno-literackie „Fale”, współpracował z czasopismem „Gryf”. Należał do organizatorów Związku Artystów Plastyków Nadmorskich w Gdyni.

Liczne obrazy artysty znajdują się dziś w muzeach krajowych i zagranicznych, w siedzibach placówek dyplomatycznych, w różnych instytucjach. Dorobek artysty jest olbrzymi — ponad 200 wystaw indywidualnych, nie licząc zbiorowych/ekspozycji krajowych i zagranicznych, około 10 tys. obrazów olejnych i tyleż samo akwarel.

Marian Mokwa został odznaczony Krzyżem Komandorskim Odrodzenia Polski oraz licznymi odznaczeniami państwowymi, resortowymi, a także wielu instytucji i towarzystw. Jest honorowym obywatelem ziemi wejherowskiej, jak również honorowym członkiem Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Wejherowie. Nagrodzony Medalem „Stolema”.

A. Bukowski, *Regionalizm kaszubski. Ruch naukowy, literacki i kulturalny. Zarys monografii historycznej*, Poznań 1950, s. 336.

(K), *Piewca urody morza*, „Pomerania”, 1969, nr 3—4, s. 16—20.

B. Wit-Święcicki, *Malarstwo Mariana Mokwy*. Katalog wystawy jubileuszowej, BWA Sopot 1969.

U nestora polskiego malarstwa marynistycznego, „Słowo Powszechne”, 1976, nr 99.

E. Melech, *O artyście, który ukochał morze*, „Panorama Północy”, 1975, nr 3(911).

F. Fabich, *Z tradycji kulturalnych Chajnic. Mistrzowie ryłca, pędzla i palety*, manuskrypt.

Morze i krajobraz kaszubski w malarstwie Mariana Mokwy. Katalog wystawy, Wejherowo 1978.

Narloch Rozalia (1892—1961) poetka kaszubska, działaczka ruchu oporu, nauczycielka

Urodziła się 9 lutego 1892 roku w Karsinie w b. powiecie chojnickim, z ojca Marcina i matki Anny Dobek. Pracowała jako robotnica, myśląc już jednak o zawódzie nauczycielskim. W latach zaboru pruskiego organizowała kursy tajnego nauczania języka polskiego. Od 1912 roku brała czynny udział w pracach postępowego Towarzystwa Śpiewu „Harmonia”, którym dyrygował Wick Rogala.

W 1920 roku ukończyła Seminarium Nauczycielskie w Toruniu i objęła posadę nauczycielki we Wielu. Swoją wolny czas poświęciła oświacie pozaszkolnej i twórczości poetyckiej, organizowała teatry amatorskie. W 1931 roku przeniesiona do Kościerzyny, a w 1934 do Radomyśla Wielkiego w woj. łwowskim.

W czasie okupacji hitlerowskiej organizowała tajne nauczanie w Karsinie i Wielu, niosła pomoc wraz ze swymi uczniami Polakom, przebywającym w obozach koncentracyjnych i jenieckich, a także przesiedleńcom. Kilkakrotnie aresztowana przez Gestapo.

W latach 1945—48 pracowała jako nauczycielka w Karsinie, a następnie została kierowniczką szkoły we Wielu. Była wielkim społecznikiem i regionalistką. Pisała też wiersze. Z chwilą powstania Zrzeszenia Kaszubskiego włączyła się w nurt pracy tej organizacji. W 1958 roku przeszła na emeryturę, opuściła Wielę, ale nadal pracowała w szkole w Karsinie, prowadząc aktywną działalność społeczno-kulturalną w swoim środowisku. Zmarła 9 maja 1961 roku w Karsinie.

J. Osowicki, *40 lat w służbie oświaty*, „Ilustrowany Kurier Polski”, 1958, nr 252.

J. Borzyszkowski, *Karsin — włoska poetów i twórców*, „Pomerania”, Gdańsk 1972, nr 5—6, (48—49), s. 34—39.

J. Borzyszkowski, *Tam gdzie Kaszëb kuńc*. Monografia wsi Karsin, Gdańsk 1973, s. 145—146.

J. Szymczak, *Tajne nauczanie w powiecie chojnickim w czasie okupacji niemieckiej*, praca magisterska na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Łódzkiego, 1948.

Osowicki Józef (ur. 1910) działacz kaszubski, pocztowiec

Urodził się 11 marca 1910 r. w Essen (Niemcy), dokąd jego rodzice wyjechali „za chlebem”. Po powrocie z Essen rodzina Osowickich osiedliła się w Chojnicach. Jako uczeń chojnickiego gimnazjum Józef wyjeżdżał do skupisk polonijnych Ziemi Złotowskiej i Bytowskiej, budząc tam ducha patriotycznego. Był członkiem Koła Filomatów, harcerzem i działaczem Stowarzyszenia Młótników Kaszubszczyzny „Stanica”. W latach okupacji hitlerowskiej działał w Pomorskim Ruchu Oporu. Po zdekonspirowaniu aresztowany przez Gestapo, osadzony kolejno w dwóch więzieniach. Po wojnie działał czynnie w radach narodowych. Odbudował zniszczony w czasie działań wojennych gmach poczty, organizował także szereg innych urzędów pocztowych na terenie powiatu chojnickiego. Był do roku 1951 naczelnikiem Obwodowego Urzędu Poczto-Telekomunikacyjnego w Chojnicach, nauczycielem kadr finansowo-księgowych przy Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce i w Liceum Ekonomicznym. Członek i współzałożyciel Zrzeszenia Kaszubskiego w Gdańsku i Oddziału Powiatowego w Chojnicach.

Zb. Stromski, Danieci godni —
— bibli. FRAPK

T: 394/394 Pom.

Chojnice

Narloch Rozalia

V. Karty informacyjne

k. 10

1.

2. 394/Pom

tj. naucz 3 g. Pom AK Chopice

1

4. Marloch Rozalia 5. Marloch

6.

7. Marloch

8.

9. m. 1892 r. II Karsin

10-01

11. wieżnica w Chopicach i gdańskie

13. ulicami w tj. nauce i m.

6)

12. styczniaki prawni 5K P 1958
Bonyak. Karsin str. 99, 100, 104, 111.

15. K 304/18801

verte

Janocha Rozalia - nauczycielka z Karsina
brata udział w tajnym nauczaniu,
organizowała paruki dla żołnierzy w obozach
(współpraca z Rosbową i Skibową)

394 Jan
~~Mawloch Rozalia~~

Chojnice 2

~~organizowała partię dla zabierania w ob-
zach. Praca odbyła się u tj. nauki.~~

~~Redagowała „Głos Szwecji Polskiej”~~

~~notatki EZ (dokumenty różni)~~

K+

394

PAP, Gryf, LK
Hj. namer
obr. Chojnice

Karlach Rozalia - 2 Górek

3

Przemysławski. Wasiu. str. 99, 100, 104, 111,
Pomorsanie str 3/1973 str. 33,

Przewodzenie tajnego naurania w Karsinie,
wzmianka w rel. 10 L. Pam. Dziennik Marty - Gryf Pom.
w okolicach Wiele
współdziałania z Rostawą i Skibowem

K 304

Kościelna
Chojnice 4

Narloch Rozalia

Przygotowywanie paczek dla więźniów
obozów w Potulicach i Dziemianach -
wspólnie z B. Skibą.

T.: Skiba B., insp. Tczew I/s. 11

MCz 97

Otopnice
TON Gryf 5

NARLOCH ROZALIA

Pomoc dla partyzantów - okolice Wielka.

V.: Dziemisz M, insp Toruń I/s 3

5.21.2.8.

L6

Pomorze

opact pracy pomorzan
kacji

+ NARLOPHOWA Rozalia

Nazwisko i imię

Nazwisko panięskie

Pseudonimy

Nazwiska używane
w czasie okupacji

Adres obecny

Data i miejsce śmierci
ew. przyczyna

ŹRÓDŁA I ZAPISY BIOGRAFICZNE:

zmarła - Podulice obor
verte

Komitet Tow. Miłośników
Chojnice Wyd I 1947r., Chojnice w latach 1939-1945

str. 144. Wyd I 1942r

Oskarżenie pnr Dewiers, aresztowana
10. I 42r. za odmowę przyjęcia 3 grupy
narodowościowej (niemieckiej) wyprzeżonej
do obornu w Potulicach gdzie zginęła.
W liście Potulickich zmarłych Wł. Dreasa
w/w nie figuruje. Przeprowadzić w drodze
do obornu zostaje zamordowana ~~1942~~
z systemem.

Dreż. st. 111. ^{Narloch} ^{Alana} ^{Tobulice}
107. 1067.

Podaje, że w bibliotece w Tobulicach znajduje się
Narloch Alana nr. 16.3.1941v. m. 25.04.44v
Na temat Rozalii Narlochowej w katalogu
zmarłych w Tobulicach nie ma.

Pytanie, z jakich materiałów 3 książki chwie-
ły się w bibliotece. Zaproszenie przyjechało z matką
której imięta nie znamy.

+

Narloch Rozalia

Chojnice
tj. naucz.

- rel. 148 - wykar (Fr. Szablowski) nauzye. tj. naucz.

Karloch Rozalia

Chojnice
tajne nauki.

9

Według wykazu Szablewskiej w tajnym
zorganizowanym nauczaniu w powiecie
chojnickim pracowało 24 nauczycieli, tj. Rozalia
Karloch.

zob. Biuletyn FAPAK w 1/2003, s. 8

13.09.04. ~~to~~

Narloch Izabela

10

Imarła w Garsimie 9.05.1961

(nawozywielka, kasubska poezja i
dziatanska spotesne).

Pomertania, maj 2011, s. 9.

W. V. M

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
394 / tom.
data wpływu 2. 1. 1979

Oprac. y. M. dn. 23. VII 85.

na podst:

III wzm. w rel. 148/Pow. Fr. Szabl-
lewskiej

b) wzm. w rel. Dziennik Martej (102/Pow.)

V wzm. w publikacji:

a) Bonyszkowski "Karsin"

b) "Wiadomości Cieszyńskie": "Zasięg i efekt
skłoty i jej znaczenie w Pomorzu" - w "Pomorzu"
nr 5 / 1973

c) wyc. z K.P. 1958, "40 lat w służbie
oswiaty"

d) not. oryginal. E. Z.

FUNDACJA
GENERALELŻBIETY ZAWACKIEJ
1939 1945
AK
394
Data wpływu
opracowanie

M. Szlachetka

Chojnice

Mawloch Rozalia

Wartość Rozalia

